

حضرت آیت‌الله جنّتی «دام عزّه»
دبیر محترم شورای نگهبان

سلام‌علیکم؛

با عنایت به مرقومه‌های واصله از ریاست محترم قوه قضائیه و ریاست محترم هیأت تصفیه سازمان صنایع ملی ایران، در خصوص برخی از مواد مندرج در لایحه «اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» نتایج بررسی‌ها، در دو بخش، ذیلاً جهت استحضار تحریر می‌یابد:

بخش اول: نامه شماره ۱/۸۶/۸۵۴۳ مورخ ۱۶/۸/۸۶ واصله از ریاست محترم قوه قضائیه

۱- علی‌رغم اینکه در نامه فوق‌الذکر به مواد متعددی از مصوبه مجلس شورای اسلامی اشاره شده اما در واقع فقط تبصره ماده (۳۳) مصوبه، مورد ایراد و اشکال قرار گرفته است. در این خصوص شایان ذکر است مرکز تحقیقات در هنگام بررسی مصوبه مجلس، علاوه بر پرداختن به تبصره ماده (۳۳) که حکم آن را مغایر با اصل ۵۷ و بند (۲) اصل ۱۵۸ قانون اساسی تلقی نموده، مفاد خود ماده (۳۳) را نیز مغایر با بند (۱) اصل ۱۵۸ قانون اساسی قلمداد نموده و مراتب را در صفحه ۲۹ نامه شماره ۳۳۳۳ مورخ ۱۳۸۶/۷/۲۴ به شورای محترم نگهبان اعلام نموده است.

۲- در نامه ریاست محترم قوه قضائیه بیان گردیده: «... لایحه مزبور که بدون کسب نظر قوه قضائیه تهیه شده، حاوی برخی مقرراتی است که جنبه قضایی دارد و یا تکالیفی را برای قوه قضائیه مقرر می‌کند...».

همانگونه که اعضاء محترم شورا استحضار دارند، اغلب مواد مندرج در مصوبه مجلس، که متضمن بار قضائی است در لوایح تقدیمی دولت وجود نداشته، بلکه در حین رسیدگی در صحن علنی، توسط

مجلس به لوایح پیشنهادی^۱ الحاق و اضافه گردید. علیهذا به غیر از استثناء مذکور در اصل ۵۲ قانون اساسی (لایحه بودجه سنواتی)، حسب اصل ۷۱ این قانون، «مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند» و از این حیث نیازی به کسب نظر از قوه قضائیه و یا مراجع دیگر ندارد.

۳- به موجب بندهای (۱۴) و (۱۵) از سیاست‌های کلی قضائی، ابلاغی مقام معظم رهبری، «بازنگری در قوانین در جهت کاهش عناوین جرائم و...» و «تنقیح قوانین قضائی» از جمله سیاست‌های کلی نظام در امور قضائی است، لکن بندهای فوق، بیانگر منحصر بودن اعمال این حق توسط قوه قضائیه نبوده، مضافاً اینکه ماده (۳) از «قانون وظایف و اختیارات رئیس قوه قضائیه»^۲ نیز، ناظر بر لوایح بوده و ضوابط اعلامی، مانع از اقدام مجلس دایر بر تصویب قوانین قضائی در قالب طرح نمی‌باشد.

با عنایت به مراتب فوق، مرکز تحقیقات موارد متعددی از مصوبه را به دلیل نقض تفکیک قوا، یا ورود خارج از ضابطه در حیطة قضا و اختیارات قوه قضائیه مورد اشکال قرار داده بود. مواردی نظیر تبصره (۲) ماده (۷)، ماده (۳۱) ناظر بر ماده (۲۳) تنفیذ شده از قانون برنامه سوم توسعه، ماده (۳۳) و تبصره ذیل آن، و سرانجام مواد ۴۴ لغایت ۸۵ تحت عنوان فصل نهم لایحه که عمدتاً متمم بارقضائی است به ویژه مواد ۶۱، ۶۲، ۶۵، ۶۷، ۷۲ و... مورد بررسی کارشناسانه مرکز تحقیقات قرار گرفته که مراتب قبلاً طی چهار مرحله، جهت ملاحظه و استحضار اعضاء محترم شورا تقدیم گردید.

^۱ مقصود از لوایح پیشنهادی عبارتند از: ۱- لایحه «مقررات تسهیل‌کننده رقابت و ضوابط مربوط به کنترل و جلوگیری از شکل‌گیری انحصارات» ۲- لایحه یک فوریتی «اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی به بخش دولتی» که به ترتیب در سال ۸۴ و ۸۶ تقدیم مجلس گردیده بود، سرانجام، لوایح دوگانه، ادغام و با الحاق مواد چهارگانه و اضافات و اصلاحات به عمل آمده، تحت عنوان «لایحه یک فوریتی اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه...» و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» به تصویب مجلس رسید.

^۲ ماده (۳) قانون «وظایف و اختیارات رئیس قوه قضائیه» مصوب مورخه ۱۳۷۸/۱۲/۸: «دولت موظف است لوایح قضائی را که توسط رئیس قوه قضائیه تهیه و تحویل دولت می‌شود، حداکثر ظرف مدت سه ماه تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.»

بخش دوم: نامه شماره ۲۲۰/۳۱۲/۲۵۴ مورخ ۱۳۸۶/۸/۱۲ واصله از سازمان صنایع ملی ایران (در حال تصفیه)

۱- سازمان صنایع ملی ایران پس از انقلاب اسلامی با هدف اداره شرکت‌های مصادره شده تأسیس و سرپرستی و اداره کارخانجات و هم‌اینک - به موجب مندرجات نامه واصله به دلیل واگذاری سهام و سرمایه‌های شرکت‌های تحت سرپرستی به دیگر نهادهای عمومی و خصوصی - منحل و در حال انجام مراحل تصفیه می‌باشد.

۲- در خصوص ماده (۸۷) «لایحه اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه... و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی» که ذکر نام سازمان صنایع ملی ایران در آن مورد اشکال رئیس هیأت تصفیه آن سازمان قرار گرفته قابل ذکر است؛ این ماده ذیل فصل دهم لایحه که به بیان مسائل متفرقه می‌پردازد قرار دارد و هدف آن بیان شمول مفاد و مقررات این لایحه، به عنوان قانونی جامع و مادر بر تمام وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی به صورت عام است. در همین راستا به صورت تمثیلی اقدام به ذکر نام تعدادی از شرکت‌های مادر از جمله سازمان صنایع ملی ایران نموده است. با این اوصاف:

اولاً؛ از آنجا که لایحه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مبدأ دگرگونی‌های عمیق در عرصه‌های اقتصادی تلقی و در مقررات خود عرصه‌های مختلف تصدی و حاکمیت دولت را در کلیه فعالیت‌های اقتصادی تفکیک و مشخص می‌کند، لذا طبیعی است که مقررات آن بدون هیچ‌گونه استثنایی بر تمام بنگاه‌های اقتصاد دولتی حاکم باشد،

ثانیاً؛ نام سازمان صنایع ملی ایران با عبارت «سازمان در حال تصفیه صنایع ملی ایران» در ماده (۸۷) لایحه ذکر گردیده که نشان‌دهنده توجه قانونگذار به وضعیت فعلی سازمان مذکور می‌باشد.

شماره: ۳۴۰۹

تاریخ: ۱۳۸۶/۰۸/۲۹

پیوست: ندارد

بنابراین با توجه به جمیع مراتب فوق ذکر شمول مقررات لایحه اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی بر سازمان فوق‌الاشاره مغایرتی با اصول قانون اساسی نداشته و به نظر، فاقد اشکال می‌باشد. نهایتاً چنانچه در هنگام اجرای لایحه فوق در صورت عدم ختم تصفیۀ سازمان صنایع ملی تا آن هنگام، نهادهای مجری، حکمی از مقررات مذکور در لایحه را بر سازمان صنایع ملی ایران بار نمایند که به واسطه وضعیت آن قابلیت اجرا نداشته باشد، مسئولین و دست‌اندرکاران تصفیۀ آن سازمان توانایی پاسخگویی مستدل و کامل جهت رفع هرگونه شبهه احتمالی را خواهند داشت. / ۳۰۰۱۲

قربانعلی مه‌ری

قائم مقام مرکز تحقیقات